

1. Χορήγηση του ΑνΟμιλο 4

Τα αποτελέσματα του ΑνΟμιλο 4 είναι αξιόπιστα εφόσον έχουν τηρηθεί οι συνθήκες χορήγησης βάσει των οποίων αυτό έχει σταθμιστεί.

Η **άρνηση συμμετοχής** από την πλευρά του παιδιού στο ΑνΟμιλο 4 μπορεί σε κάποιες περιπτώσεις να σημαίνει διαταραχές επικοινωνίας, προβλήματα ακοής, καθυστέρηση ή διαταραχή λόγου τα οποία μπορούν να συζητηθούν με τα πρόσωπα του περιβάλλοντος του παιδιού και να αποσαφηνιστούν ώστε να ακολουθήσει εάν χρειάζεται επιπλέον διερεύνηση.

Είναι σημαντικό η δοκιμασία να χορηγείται σε όλα τα παιδιά, ακόμα και σε αυτά που αρθρώνουν και εκφράζονται χωρίς δυσκολία. Αυτά τα παιδιά μπορεί να παρουσιάσουν κάποιες δυσκολίες στο ΑνΟμιλο 4 που ίσως είναι σημαντικές για την πρόγνωση περαιτέρω δυσκολιών.

Εάν για παράδειγμα παρατηρήσουμε:

- Μειωμένο ενδιαφέρον για το περιβάλλον
- Μειωμένο ενδιαφέρον για τους ανθρώπους
- Ακατάλληλη ή περίεργη ενασχόληση με τα αντικείμενα
- Δυσκολία συντονισμού βλέμματος
- Επαναλαμβανόμενες στερεότυπες κινήσεις του σώματος π.χ. λικνίσματα, πεταρίσματα
- Να δείχνει συχνά σαν να μην ακούει το όνομά του ενώ δεν τίθεται θέμα ακοής
- Δυσκολία συντονισμού με τον συνομιλητή στον διάλογο
- Ακατάλληλες ή εκτός θέματος και χωρίς ειρμό απαντήσεις
- Ηχολαλίες – το παιδί δηλαδή να επαναλαμβάνει μηχανικά αυτό που του λέμε ή έχει ακούσει νωρίτερα.
- Αφαιρέσεις
- Ιδιαίτερη κινητικότητα
- Σοβαρή διάσπαση προσοχής

τότε δεν διστάζουμε να παραπέμπουμε παρά την πιθανή επιτυχία στις υποδοκιμασίες του ΑνΟμιλο 4.

Καθ' όλη τη διάρκεια της χορήγησης ο εξεταστής παρατηρεί τη φωνή και της ροή της ομιλίας του εξεταζόμενου παιδιού.

Συνθήκες χορήγησης

Τα αποτελέσματα του ΑνΟμιλο 4 καθορίστηκαν για παιδιά 3:9 έως 4:6 ετών. Για μικρότερα παιδιά, πρέπει να είμαστε πολύ προσεκτικοί στην ανάλυση των αποτελεσμάτων. Εάν το παιδί επιτύχει στη δοκιμασία, τότε ξέρουμε ότι έχει ικανοποιητικές γλωσσικές δεξιότητες. Εάν αποτύχει, χωρίς να παρουσιάζει ανησυχητική εικόνα, πρέπει η ανίχνευση να επαναληφθεί αφού κλείσει το τέταρτο έτος. Για παιδιά μεγαλύτερα από 4:6 ετών η επιτυχία δεν εγγυάται ότι ο λόγος τους είναι επαρκής. Επομένως, πρέπει να τηρούνται αυστηρά αυτά τα ηλικιακά όρια, καθώς και οι εντολές χορήγησης και βαθμολόγησης.

Η δοκιμασία είναι απαραίτητο να χορηγείται ατομικά και σε ήσυχο περιβάλλον.

Ο εξεταστής πρέπει να είναι εξοικειωμένος με τις εντολές που απευθύνονται στο παιδί και να τις διατυπώνει με ακρίβεια και φυσικότητα.

Ο εξεταστής δείχνει τις εικόνες στο παιδί και σημειώνει τις απαντήσεις του παιδιού στο πρωτόκολλο εξέτασης και βαθμολόγησης.

Οδηγίες για μια αποτελεσματική επικοινωνία με το παιδί

Ο εξεταστής πρέπει να κάθεται στο ύψος του παιδιού. Η βλεμματική επαφή είναι απαραίτητη και προάγει κλίμα εμπιστοσύνης μεταξύ εξεταστή και παιδιού.

Εάν ο εξεταστής συναντά το παιδί για πρώτη φορά, είναι σημαντικό να γίνουν οι συστάσεις. Κατά τη διάρκεια της εξέτασης, η χρήση του μικρού ονόματος του παιδιού το ενθαρρύνει και διευκολύνει την επικοινωνία,

Τα παιδιά σε συνθήκες αξιολόγησης είναι ιδιαίτερα ευαίσθητα και καλό είναι να αποφεύγονται λόγια και κινήσεις είτε πολύ οικίες, είτε αυστηρές. Στα πολύ συνεσταλμένα παιδιά, μια ιδέα για την καλύτερη συμμετοχή τους θα ήταν η πρόταση να ζωγραφίσουν πρώτα κάτι (μια μπάλα, ένα σπίτι...).

Καλό θα είναι κατά τη χορήγηση να αποφεύγονται εκφράσεις όπως «θέλεις και εσύ να το πεις;», που πιθανόν να ενισχύουν την άρνηση του παιδιού.

Ο εξεταστής οφείλει να είναι εξοικειωμένος με πιθανή διάλεκτο η οποία χρησιμοποιείται στο περιβάλλον του παιδιού, ώστε να μην την ερμηνεύσει ως παθολογία.

Στις περιπτώσεις διγλωσσίας/πολυγλωσσίας ο εξεταστής πρέπει να λάβει υπόψη του το χρόνο που το παιδί έχει εκτεθεί στην ελληνική γλώσσα και το βαθμό κατάρκτησης της γλώσσας που χρησιμοποιείται στο σπίτι του παιδιού. Σημειώνουμε ότι η διγλωσσία θεωρείται γνωστικό και γλωσσικό πλεονέκτημα, ιδιαίτερα όταν ενισχύεται η γλώσσα που χρησιμοποιείται στο σπίτι, δηλαδή οι γονείς μιλάνε τη γλώσσα τους.

2. Περιγραφή των υποδοκιμασιών

ΛΕΞΕΙΣ ΚΑΙ ΨΕΥΔΟΛΕΞΕΙΣ

Στην υποδοκιμασία αυτή το παιδί καλείται να ονομάσει εικόνες ή να επαναλάβει λέξεις και ψευδολέξεις μετά τον εξεταστή.

Οι **λέξεις** της υποδοκιμασίας αυτής περιέχουν τους κατάλληλους γι' αυτήν την ηλικία φωνολογικούς συνδυασμούς στους οποίους τα παιδιά με φωνολογικές δυσκολίες αποτυγχάνουν συχνά. Η επιλογή των φθόγγων και των φθογγοσυμπλεγμάτων από τα οποία απαρτίζονται οι λέξεις της δοκιμασίας έγινε σύμφωνα με τα δεδομένα έρευνας του Πανελληνίου Συλλόγου Λογοπεδικών (1995, σελ.42-43).

Οι **ψευδολέξεις** (οι μικροί ινδιάνοι) δηλαδή τα ονόματα των ινδιάνων είναι ακολουθίες συλλαβών χωρίς νόημα. Για τη δημιουργία τους ελήφθησαν υπόψη τα δεδομένα έρευνας του Π.Σ.Λ. στην ελληνική γλώσσα (Π.Σ.Λ. 1995, σελ. 13-15). Οι λέξεις αυτές δεν υπάρχουν στο λεξιλόγιο του παιδιού.

Για να πετύχει στην υποδοκιμασία, θα πρέπει θεωρητικά να είναι ικανό:

- Να ακούει.
- Να κάνει κατάρτηση των λέξεων σε συλλαβές.
- Να κάνει ακουστική διάκριση.
- Να συνθέτει τους ήχους σε σειρά ίδια με αυτή του μοντέλου, διαδικασία που προϋποθέτει λειτουργική μνήμη εργασίας και τέλος να παράγει τις λέξεις.

Στόχος της υποδοκιμασίας:

Η υποδοκιμασία αυτή επιτρέπει να ελεγχθούν, μέσω της ανάκλησης και επανάληψης:

- Οι φωνητικές, αρθρωτικές δεξιότητες του παιδιού.
- Η ακουστική του αντίληψη.
- Οι διαταραχές στη δομή της λέξης (φωνολογία).
- Η βραχυπρόθεσμη μνήμη.

Οδηγίες:

Οι λέξεις: το παιδί καλείται να ονομάσει τις λέξεις της εικόνας.

Ο εξεταστής (Ε) λέει:

Ε: Βλέπεις αυτές τις εικόνες; Πες μου τι είναι αυτό;

Εάν το παιδί δε γνωρίζει τη λέξη, τότε την λέει ο εξεταστής και ζητά από το παιδί να την επαναλάβει:

Ε: Αυτό είναι μπανάνα. Πες το και εσύ.

Οι λέξεις πρέπει να προφέρονται αργά και καθαρά και με φυσικό τρόπο.

Οι ψευδολέξεις: το παιδί καλείται να επαναλάβει μετά τον εξεταστή το όνομα του κάθε ινδιάνου ξεχωριστά.

Ε: Κοίτα αυτούς τους ινδιάνους. Έχουν παράξενα/αστεία ονόματα. Άκου, αυτόν τον λένε «Χόφα». Πες το κι εσύ.

Η επανάληψη επιτρέπεται μέχρι δυο φορές.

Προσοχή: Να τηρηθεί αποκλειστικά η χρήση της αιτιατικής πτώσης στην εκφώνηση των ονομάτων των ινδιάνων. Δεν λέμε «είναι ο Χόφας», αλλά «τον λένε Χόφα».

Βαθμολογία:

Σημειώνουμε εάν το παιδί πει ή επαναλάβει σωστά τη λέξη. Σε αυτή την υποδοκιμασία εκλαμβάνονται ως σωστές οι λέξεις τις οποίες το παιδί είπε χωρίς καμιά αλλοίωση, αντικατάσταση, παράληψη ή προσθήκη.

Η βαθμολογία του παιδιού υπολογίζεται αυτόματα από τη δοκιμασία. Οι χρωματισμένες διαβαθμίσεις αντιστοιχούν στις πιθανές επιδόσεις ενός παιδιού 4 ετών. **KOKKINO:** επίδοση κάτω από αυτή που περιμένουμε σε αυτήν την ηλικία. **ΠΡΑΣΙΝΟ:** φυσιολογικές επιδόσεις.

Παραδείγματα λανθασμένων επαναλήψεων:

Αντί για *κούνια* το παιδί λέει *κούνα ή τούνια*

Αντί για *σπίτι* το παιδί λέει *πίτι ή τίτι*

Αντί για *κλειδί* το παιδί λέει *κιδί ή κιζι*

Αντί για *καπνός* το παιδί λέει *καπός ή πακός*

Αντί για *ντουλάπα* το παιδί λέει *γκουλάπα ή ντουγιάπα*

Αντί για *σίγγι* το παιδί λέει *τίγγι*.

Αντί για *βλεγκόσα* το παιδί λέει *βεγκόσα*

Αντί για *χόφα* το παιδί λέει *φόφα*

Αντί για *πλούμα* το παιδί λέει *πούμαν*

ΜΗΝΥΜΑΤΑ

Η υποδοκιμασία αυτή αποτελείται από προτάσεις, τις οποίες το παιδί επαναλαμβάνει μετά τον εξεταστή.

Οι προτάσεις έχουν δημιουργηθεί ώστε:

- Να μην έχουν σημασιολογική σχέση μεταξύ τους και διευκολύνουν το παιδί στη διαδικασία της ανάκλησης (ανάκληση: διαδικασία ανάσυρσης δεδομένων από τη μνήμη).
- Να έχουν μορφοσυντακτική και φωνολογική δομή ανάλογη με την ηλικία του παιδιού.
- Να έχουν πολυπλοκότητα ανάλογη της ηλικίας του παιδιού.

Στόχος της δοκιμασίας:

Ο στόχος της υποδοκιμασίας είναι η ανίχνευση φωνολογικών ή/και γλωσσικών διαταραχών καθώς και διαταραχών ακουστικής προσοχής ή/και μνήμης.

Οδηγίες:

Ο εξεταστής λέει ξεχωριστά κάθε πρόταση και ζητά από το παιδί να την επαναλάβει ακριβώς όπως την άκουσε.

Ξεκινά την υποδοκιμασία εφαρμόζοντας το παράδειγμα, ώστε να ελέγξει εάν το παιδί έχει κατανοήσει τι πρέπει να κάνει:

Εξετ: *‘Θα σου πω μια πρόταση και θέλω να την πεις και εσύ ακριβώς όπως και εγώ... Άκου, γιατί θα την πω μόνο μια φορά...έλα να δοκιμάσουμε’*: *‘Είναι Σάββατο, έλα κοντά μου’*.

Προσοχή: Δεν επιτρέπονται οι επαναλήψεις.

Βαθμολογία

Πρώτα ο εξεταστής σημειώνει τα τετράγωνα που αντιστοιχούν στις λέξεις που ειπώθηκαν σωστά από το παιδί. Σε αυτή την υποδοκιμασία εκλαμβάνονται ως σωστές οι λέξεις τις οποίες το παιδί είπε χωρίς καμιά αλλοίωση, αντικατάσταση, παράληψη των ήχων των λέξεων. Επίσης το παιδί πρέπει να τηρήσει τη σειρά των λέξεων και να πει όλες τις λέξεις. Το αποτέλεσμα της επίδοσης του παιδιού βγαίνει αυτόματα στην κλίμακα με τα χρώματα.

ΕΚΦΡΑΣΗ

Στην υποδοκιμασία αυτή το παιδί καλείται να απαντήσει στις ερωτήσεις που του υποβάλλονται βάση της εικόνας που βλέπει.

Στόχος της δοκιμασίας:

Στόχος της υποδοκιμασίας είναι η αξιολόγηση:

- Της μορφοσυντακτικής ικανότητας του παιδιού.
- Της ικανότητας διαλόγου.
- Της λεκτικής κατανόησης.
- Της ικανότητας αποκωδικοποίησης μιας εικόνας.

Η υποδοκιμασία αυτή επιτρέπει την αξιολόγηση των γλωσσικών ικανοτήτων και δεξιοτήτων του παιδιού. Εάν το παιδί απαντά σωστά στις ερωτήσεις που του τίθενται, τότε τις έχει κατανοήσει, συντονίζεται επικοινωνιακά με τον συνομιλητή του και παράγει ικανοποιητικές για την ηλικία του προτάσεις.

Οδηγίες:

Οι ερωτήσεις που αναγράφονται δίπλα στην εικόνα υποβάλλονται με συγκεκριμένη σειρά και οι λέξεις σημειώνονται εφόσον χρησιμοποιούνται κατάλληλα. Το παιδί θα πρέπει να είναι συντονισμένο επικοινωνιακά με τον εξεταστή και όχι να λέει τα «δικά του», χωρίς ειρμό αδιαφορώντας για τις ερωτήσεις που του τίθεται.

Προσοχή: Σε κάποιες περιπτώσεις ο εξεταστής θα πρέπει να ελέγξει τη σχέση ανάμεσα στις απαντήσεις του παιδιού και στην εικόνα.

Παράδειγμα: εάν το παιδί, στην ερώτηση «Πόσα παιδιά βλέπεις:», απαντήσει «Τρία», χρειάζεται να του ζητηθεί να δείξει τα παιδιά

για να διαπιστωθεί εάν το λάθος του οφείλεται σε λανθασμένη αντίληψη της εικόνας. Αυτός ο τύπος απαντήσεων μπορεί να αποτελεί ένδειξη δυσκολιών πχ. όρασης, αποκωδικοποίησης της εικόνας, λογικής και κριτικής σκέψης που δεν πρέπει να παραβλέπονται.

Βαθμολογία:

Ο εξεταστής σημειώνει κάθε λέξη που το παιδί χρησιμοποιεί σωστά.

Παραδείγματα σωστών και λανθασμένων απαντήσεων:

1.Σωστές απαντήσεις

χτενίζεται

βουρτσίζει τα μαλλιά

χτενίζει τα μαλλιά

κάνει τα μαλλιά

Λανθασμένες απαντήσεις

Κάνει (ασαφές)

Παίζει (πραγματολογικό λάθος)

Σκουπίζει τα μαλλιά

2.Σωστές απαντήσεις

Η, το, αυτή

Λανθασμένες απαντήσεις

Μαρία, κορίτσι (χωρίς το άρθρο)

4.Σωστές απαντήσεις

δυο

Λανθασμένες απαντήσεις

Τρία

5.Σωστές απαντήσεις

Της, του

Λανθασμένες απαντήσεις

Μαρίας, κοριτσιού (χωρίς το άρθρο)

7.Σωστές απαντήσεις

Γιατί, επειδή

ΦΩΝΗ

Ο έλεγχος της φωνής δεν πραγματοποιείται μέσω ξεχωριστής δοκιμασίας, αλλά από την παρατήρηση της φωνής του παιδιού σε όλη τη διάρκεια της αξιολόγησης.

Στόχος της δοκιμασίας:

Ο στόχος της υποδοκιμασίας είναι η έγκαιρη ανίχνευση οργανικών ή λειτουργικών δυσκολιών της φωνής του παιδιού ή ψιθυριστή φωνή.

Οδηγίες:

Προσεκτική ακρόαση της φωνής του παιδιού σε όλη τη διάρκεια της αξιολόγησης. Προσέχουμε τυχόν βραχνάδα, διακοπές φώνησης, έντονη ρινικότητα, ασυνήθιστη προσωδία.

Προσοχή: Η φωνή του παιδιού μπορεί να επηρεαστεί από:

Οργανικούς παράγοντες, όπως προβλήματα ακοής ή υπερτροφικές αμυγδαλές.

Ψυχολογικούς παράγοντες, όπως συναισθηματικές δυσκολίες.

Λειτουργικούς παράγοντες, όπως κακή χρήση φωνής.

Βαθμολογία:

Σημειώνουμε το τετράγωνο που αντιστοιχεί στη φωνή του παιδιού.

ΡΟΗ ΤΗΣ ΟΜΙΛΙΑΣ – ΤΡΑΥΛΙΣΜΟΣ

Ο έλεγχος της ροής της ομιλίας δεν πραγματοποιείται μέσα από ξεχωριστή δοκιμασία αλλά μέσα από προσεκτική ακρόαση της ομιλίας του παιδιού καθ' όλη τη διάρκεια της δοκιμασίας.

Στόχος της δοκιμασίας:

Ο στόχος της υποδοκιμασίας είναι η έγκαιρη ανίχνευση δυσκολιών στη ροή της ομιλίας (τραυλισμός) του παιδιού.

Οδηγίες:

Προσεκτική ακρόαση της ροής της ομιλίας του παιδιού σε όλη τη διάρκεια της αξιολόγησης. Προσέχουμε δυσκολίες στις ενάρξεις των λέξεων, μπλοκαρίσματα, επαναλήψεις συλλαβών και επιμηκύνσεις.

Προσοχή: Ενδείξεις τραυλισμού σε αυτήν την ηλικία δεν πρέπει να αγνοούνται, ιδιαίτερα εάν τα συμπτώματα διαρκούν και δεν αποτελούν παροδικό φαινόμενο. Σε αυτή την περίπτωση κρίνεται απαραίτητη η παραπομπή σε λογοπεδικό ή/και ψυχολόγο. Με έγκαιρη φροντίδα και κατάλληλες οδηγίες προς τους γονείς μπορεί να αποφευχθεί η εδραίωση του τραυλισμού.

Βαθμολογία:

Σημειώνουμε το τετράγωνο που αντιστοιχεί στη ροή της ομιλίας του παιδιού.

3. Αποτελέσματα

Το προφίλ του παιδιού καθορίζεται **αυτόματα** με βάση την επίδοση του παιδιού στις υποδοκιμασίες. Το παιδί κατατάσσεται σε ένα από τα παρακάτω προφίλ.

Προφίλ 1:

Φυσιολογική ανάπτυξη λόγου και ομιλίας.

Προφίλ 2:

Πιθανή δυσκολία λόγου και ομιλίας.

Χρειάζεται παρακολούθηση: το παιδί πρέπει να επανεξεταστεί σε τρεις μήνες.

Προφίλ 3:

Δυσκολία λόγου και ομιλίας.

Ο εξεταστής προτείνει άμεση αξιολόγηση από λογοπεδικό ή/και άλλον ειδικό.

Προφίλ 4:

Δυσκολία στη ροή της ομιλίας – τραυλισμός.

Ο εξεταστής προτείνει άμεση αξιολόγηση από λογοπεδικό ή ψυχολόγο.

Η αποτυχία στο ΑνΟμιΛο 4 μπορεί να κατευθύνει τον εξεταστή να παραπέμψει για:

Λογοπεδική αξιολόγηση.

Ω.Ρ.Λ. εξέταση για έλεγχο ακοής ή φωνής.

Ψυχολογική ή παιδοψυχιατρική αξιολόγηση εάν, για παράδειγμα, υπάρχει δυσκολία ή άρνηση επικοινωνίας.

Η λογοπεδική αξιολόγηση

Η λογοπεδική αξιολόγηση που πραγματοποιείται μετά από την παραπομπή του παιδιού βάσει των αποτελεσμάτων του ΑνΟμιλο 4 περιλαμβάνει τη λήψη ιστορικού, τη χρήση ειδικών τεστ και την κλινική εξέταση του παιδιού, τα οποία επιτρέπουν στο λογοπεδικό να **εκτιμήσει**:

- την επικοινωνία του παιδιού,
- τη συμπεριφορά του παιδιού,
- τις ικανότητες προσοχής, αντίληψης, μνήμης,
- τις ικανότητες κωδικοποίησης και αποκωδικοποίησης του γλωσσικού μηνύματος **Εξετάζοντας**:
- τις φωνητικές δεξιότητες,
- τις φωνολογικές δεξιότητες,
- τις σημασιολογικές και μορφοσυντακτικές δεξιότητες,
- την οργάνωση του λόγου,
- τις πραγματολογικές ικανότητες.

Η αξιολόγηση δίνει τη δυνατότητα διάγνωσης και σχεδιασμού ανάλογης θεραπευτικής παρέμβασης. Παράλληλα ο λογοπεδικός ενημερώνει τον ειδικό που ζήτησε την αξιολόγηση για τη φύση και τη σοβαρότητα των διαταραχών καθώς και για τη θεραπευτική παρέμβαση που προβλέπεται.

Η λογοπεδική παρέμβαση μπορεί να είναι έμμεση ή άμεση.

Η έμμεση απευθύνεται σε παιδιά που παρουσιάζουν πιθανότητα εδραίωσης ή εξέλιξης δυσκολιών λόγου ή/και ομιλίας και πραγματοποιείται μέσω συμβουλευτικών συνεδριών προς τους γονείς.

Η άμεση απευθύνεται σε παιδιά που παρουσιάζουν καθυστέρηση ή διαταραχές ομιλίας ή/και λόγου και πραγματοποιείται μέσω θεραπευτικών συνεδριών με το ίδιο το παιδί. Σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να πραγματοποιείται παράλληλα με άλλη παρέμβαση.